

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΕΩΠΟΝΩΝ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

ΧΟΡΗΓΟΣ

Κοινωφελές Ίδρυμα
Ιωάννη Σ. Λάτση

ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΙΩΑΝΝΗ Σ. ΛΑΤΣΗ

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ

Μελέτη Σχεδιασμού και Υλοποίησης Δράσης:
"Καλλιέργεια Αρωματικών και Φαρμακευτικών Φυτών"

Υπεύθυνος Γεωπόνος Δράσης
Γεωργανός Κωνσταντίνος, Γεωπόνος Δ. Φαλαισίας

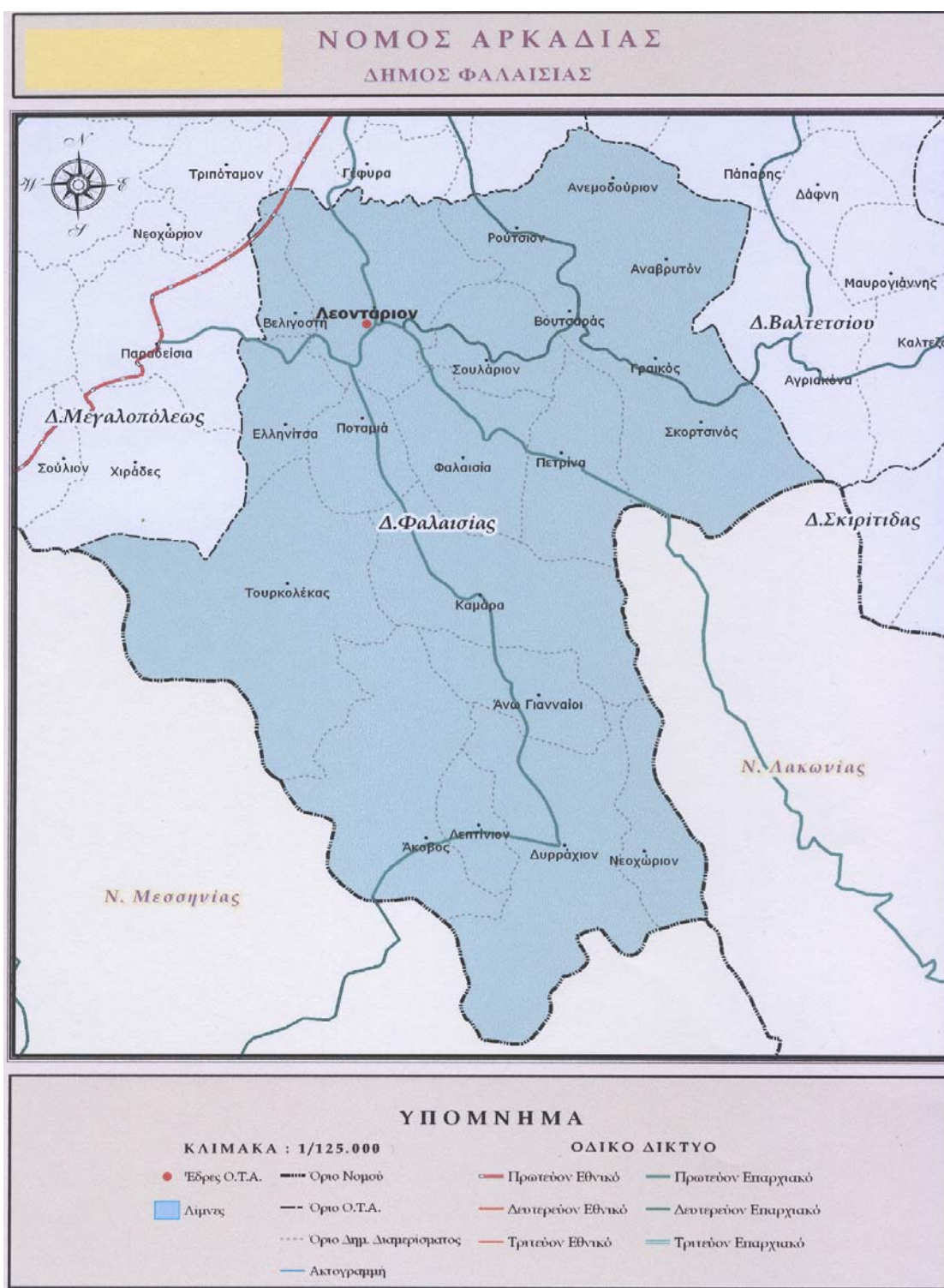
Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Δράσης:
Γαρυφαλλιά Οικονόμου, Επικ. Καθηγήτρια Γ.Π.Α.
Μόσχος Πολυσίου, Καθηγητής, Αντιπρύτανης Γ.Π.Α.

Α. ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

1. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ:

Ο Δήμος Φαλαισίας με έδρα το Λεοντάρι, βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα του νομού Αρκαδίας, γειτνιάζοντας με ΟΤΑ του Νομού Μεσσηνίας στα νότια και δυτικά και με ΟΤΑ του Νομού Λακωνίας στα ανατολικά καταλαμβάνοντας συνολική έκταση 274.926 στρεμμάτων. (Εικόνα 1)

Εικόνα 1: Χάρτης της περιοχής όπου φαίνονται τα όρια του Δήμου.

Γειτνιάζει :

- Βόρεια και βορειοδυτικά με το Δήμο Μεγαλόπολης
- Βορειοανατολικά με το Δήμο Βαλτετσίου
- Ανατολικά με το Δήμο Πελλάνας (Ν. Λακωνίας)
- Νότια με το Δήμο Καλαμάτας (Ν. Μεσσηνίας)
- Νοτιοδυτικά με το Δήμο Θουρίας (Ν. Μεσσηνίας)
- Δυτικά με τους Δήμους Αρφαρών και Οιχαλίας (Ν. Μεσσηνίας)

Στα όρια του συμπεριλαμβάνονται είκοσι (20) τοπικά διαμερίσματα και έχει έδρα το τοπικό διαμέρισμα Λεονταρίου. Η οικιστική διάρθρωση, το ανάγλυφο της περιοχής, η έκταση και το υψόμετρο κάθε Τοπικού Διαμερίσματος του Δήμου δίνεται στον πίνακα 1.

Πίνακας 1: Οικισμοί της περιοχής μελέτης (Πηγή: ΕΣΥΕ)

A/A	Δημοτικά/Κοινοτικά διαμερίσματα	Ορεινά ημιορεινά και πεδινά Δ.Δ/Κ.Δ.	Επιφάνεια (τ.χμ.)	Μέσο υψόμετρο
1	Δ.Δ.Λεονταρίου	Η	21,576	522
2	Δ.Δ.Ακόβου	Ο	26,023	883
3	Δ.Δ.Αναβρυτού	Ο	14,611	654
4	Δ.Δ.Ανεμοδουρίου	Η	6,450	700
5	Δ.Δ.Βελιγοστής	Η	3,950	440
6	Δ.Δ.Βουτσαρά	Π	3,950	550
7	Δ.Δ.Γιανναίων	Ο	9,549	677
8	Δ.Δ.Γραικού	Η	4,525	560
9	Δ.Δ.Δυρραχίου	Ο	30,147	800
10	Δ.Δ.Ελληνίτσης	Ο	8,250	520
11	Δ.Δ.Καμάρας	Ο	23,120	543
12	Δ.Δ.Λεπτινίου	Η	5,274	970
13	Δ.Δ.Νεοχωρίου	Ο	8,999	1180
14	Δ.Δ.Πετρίνας	Ο	13,225	656
15	Δ.Δ.Ποταμιάς	Ο	8,050	450
16	Δ.Δ.Ρουτσίου	Π	5,525	520
17	Δ.Δ.Σκορτσινού	Η	19,462	530
18	Δ.Δ.Σουλαρίου	Η	9,550	540
19	Δ.Δ.Τουρκολέκα	Ο	39,239	800
20	Δ.Δ.Φαλαισίας	Ο	13,451	756
	ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ		274,926	651

Στον πίνακα 2 απεικονίζεται αναλυτικά η πληθυσμιακή εξέλιξη των οικισμών κάθε δημοτικού διαμερίσματος κατά την δεκαετία 1991-2001. Γενικά όμως ανάμεσα στα επιμέρους Δημοτικά διαμερίσματα επικρατούν διάφορες τάσεις πληθυσμιακής μεταβολής, με κυριότερη την μειωτική. Αν και σε ορισμένα Δ.Δ. διακρίνονται και αυξητικές τάσεις, εντούτοις δεν είναι τόσο ισχυρές ώστε να επιβληθούν των αντιθέτων, με αποτέλεσμα ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου Φαλαισίας την δεκαετία 1991 – 2001 να εμφανίζεται μειωμένος κατά 2,03%, ακολουθώντας την τάση που διαγράφεται και στο επίπεδο του νομού Αρκαδίας και μάλιστα με ισχυρότερο ρυθμό.

Ο πληθυσμός των οικισμών της περιοχής μελέτης εξαρτάται άμεσα από τα αστικά-ημιαστικά κέντρα Τρίπολης, Μεγαλόπολης, Καλαμάτας κτλ, σε όλους τους τομείς (εργασία, εκπαίδευση, ψυχαγωγία κ.α.). Επίσης η σοβαρή και συνεχής πληθυσμιακή ελάττωση έχει άμεση σχέση με την παραγωγική δομή της περιοχής η οποία δεν ακολούθησε τις εξελίξεις της οικονομίας, καθώς και με τη μη αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων κυρίως στον αγροτικό αλλά και τον τουριστικό τομέα. Έτσι η μη δημιουργία προϋποθέσεων συγκράτησης του πληθυσμού αναπόφευκτα επιφέρει την διαχρονική μείωση του δυναμικού του Δήμου.

Πίνακας 2: Πληθυσμιακή εξέλιξη στο Δήμο Φαλαισίας κατά τη δεκαετία 1991 -2001 (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Δημ. Διαμέρισμα	Πληθυσμός 2001	Οικισμός	Πληθυσμός 2001	Πληθυσμός 1991	Μεταβολή (%)
Ακόβου	264	Ακοβος	246	293	-16,04
		Γούατα	18	29	-37,93
Αναβρυτού	96	Αναβρυτόν	60	83	-27,71
		Κάτω Αναβρυτόν	36	33	9,09
Ανεμοδουρίου	133	Ανεμοδούριον	133	130	2,31
Βελιγοστής	131	Βελιγοστή	131	98	33,67
Βουτσαρά	90	Βουτσαράς	90	75	20
Γιανναίων	89	Άνω Γιανναίοι	23	39	-41,03
		Κάτω Γιανναίοι	66	73	-9,59
Γραικού	61	Γραικός	61	38	60,53
Δυρραχίου	299	Δυρράχιον	299	255	17,25
Ελληνίτσης	95	Ελληνίτσα	95	82	15,85
Καμάρας	355	Καμάρα	287	416	-31,01
		Καμποχώριον	68	80	-15
Λεονταρίου	384	Λεοντάριον	289	306	-4,93
		Γαβριά	10	9	11,11
		Καλύβια	24	28	-14,29
		Καμαρίτσα	24	24	0
		Κοτσιρίδιον	37	37	0
Λεπτινίου	69	Λεττινίον	69	95	-27,37
Νεοχωρίου Φαλαισίας	111	Νεοχώριον	111	79	40,51
Πετρίνας	90	Πετρίνα	50	58	-13,79
		Μονή Αμπελάκη	4	7	-42,86
		Σπαναίικα	36	52	-30,77
Ποταμιάς	100	Ποταμιά	100	116	-13,79
Ρουτσίου	67	Ρούτσιο	67	69	-2,9
Σκορτσινού	220	Σκορτσινό	220	219	0,46
Σουλαρίου	109	Σουλάριον	109	61	78,69
Τουρκολέκα	301	Τουρκολέκας	301	274	9,85
Φαλαισίας	165	Φαλαισία	150	126	19,05
		Μονή Μπούρα	15	12	25
ΣΥΝΟΛΟ	3229		3229	3296	-2,03

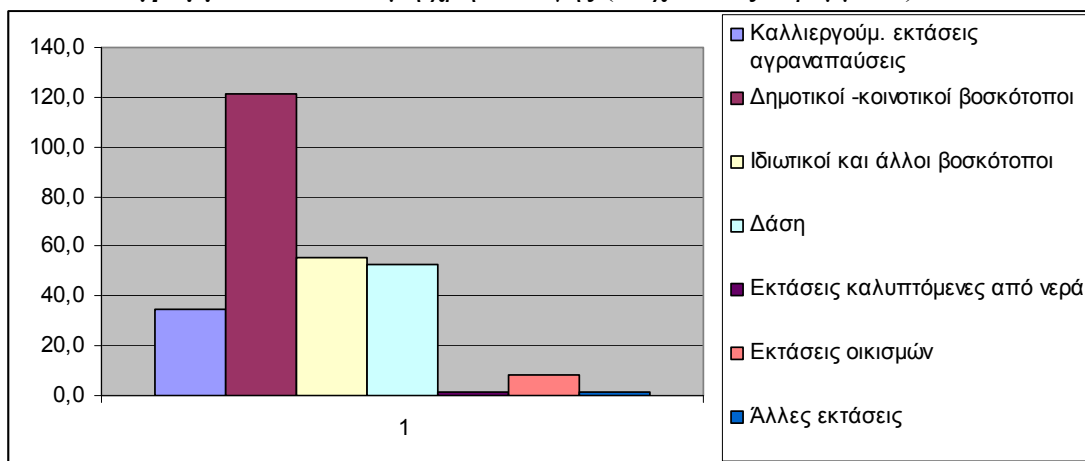
2. ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Η κατανομή των χρήσεων γης στην περιοχή παρουσιάζεται στον πίνακα 3 και στο διάγραμμα 1 όπου φαίνεται ότι στο σύνολο της περιοχής μελέτης κυριαρχούν οι δασικές εκτάσεις και ακολουθούν οι βοσκότοποι και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις. Οι κύριες γεωργικές καλλιέργειες είναι ελιάς, καρυδιάς, αμπελιού και μονοετείς καλλιέργειες δημητριακών. Στον Δήμο δεν υπάρχουν προστατευόμενες περιοχές Natura.

Πίνακας 3. Κατανομή χρήσεων γης σε χιλιάδες στρέμματα (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Δήμος/ Κοινότητα	Σύνολο εκτ.	Καλ/νες. εκτ. αγραν/σης	Δημοτικοί - κοινοτικοί βοσκότοποι	Ιδιωτικοί και άλλοι βοσκότοποι	Δάση	Εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά	Εκτ. οικισμών	Άλλες εκτάσεις
Ακόβου	26,0	3,6	8,1	-	13,7	0,1	0,5	-
Αναβρυτού Ανεμοδουρίου Βουτσαρά Γραϊκού Ρουτσίου Σκορτσινού	54,5	8,1	20,3	16,2	8,1	0,7	1,2	0,0
Βελιγοστής	4,0	1,3	-	1,3	0,8	0,1	0,5	-
Πανναίων	9,5	1,2	6,7	1,3	-	-	0,3	-
Δυρραχίου	30,1	2,7	15,3	0,4	10,9	-	0,9	-
Ελληνίτσης	8,3	1,0	4,0	2,4	0,3	0,2	0,4	-
Καμάρας	23,1	3,8	10,7	0,6	7,0	0,1	0,5	0,4
Λεονταρίου	21,6	3,9	3,0	12,1	1,2	0,2	1,2	-
Λεττινίου	5,3	0,5	-	4,5	-	-	0,3	-
Νεοχωρίου Φαλαισίας	9,0	0,8	2,1	1,2	4,7	-	0,2	-
Πετρίνας	13,2	1,6	1,3	4,3	5,2	-	0,8	-
Ποταμιάς	8,1	1,4	5,8	0,4	-	0,1	0,4	-
Σουλαρίου	9,6	0,8	-	7,6	0,7	-	0,2	0,4
Τουρκολέκα	39,2	2,5	35,6	0,2	0,1	-	0,4	0,4
Φαλαισίας	13,5	1,5	8,6	2,6	-	0,1	0,3	0,4
Σύνολο	275,0	34,7	121,5	55,1	52,7	1,6	8,1	1,6

Διάγραμμα 1. Κατανομή χρήσεων γης (σε χιλιάδες στρέμματα).

3. ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Το οικονομικό κέντρο της περιοχής του Δήμου Φαλαισίας είναι η Τρίπολη, πρωτεύουσα του Νομού Αρκαδίας, όπου καταγράφεται και η μεγαλύτερη συγκέντρωση του πληθυσμού στο νομό, καθώς και η πόλη της Μεγαλόπολης η οποία συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό κατοίκων. Η κύρια απασχόληση των κατοίκων στο Δήμο Φαλαισίας συγκεντρώνεται στη γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ σημαντικός αριθμός απασχολείται στο δευτερογενή τομέα (εργαζόμενοι στη ΔΕΗ).

Όπως φαίνεται στον πίνακα 4 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του Δήμου Φαλαισίας, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού (2001), ανέρχεται στα 564 άτομα, από τα οποία τα 523 είναι απασχολούμενοι, ενώ οι υπόλοιποι είτε δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, είτε είναι άνεργοι. Το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στο σύνολο του πληθυσμού είναι 17,46%.

Πίνακας 4: Οικονομικός Ενεργός Πληθυσμός (2001) (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Δημοτικό Κοινοτικό Διαμέρισμα	Οικονομικώς ενεργοί							Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι					Ανεργοί	
		Σύνολο	α'γενής Τομέας	β'γενής Τομέας	γ'γενής Τομέας	Δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	Σύνολο	
Δ.Δ.Λεονταρίου	129	122	20	52	42	8	7	236
Δ.Δ.Ακόβου	49	45	3	21	16	5	4	141
Δ.Δ.Αναβρυτού	9	6	0	2	3	1	3	56
Δ.Δ.Ανεμοδουρίου	22	21	6	8	7	0	1	66
Δ.Δ.Βελιγοστής	9	9	2	5	2	0	0	53
Δ.Δ.Βουτσαρά	8	7	1	1	5	0	1	45
Δ.Δ.Γιανναίων	7	7	3	2	1	1	0	36
Δ.Δ.Γραικού	5	4	0	2	2	0	1	23
Δ.Δ.Δυρραχίου	48	48	20	14	14	0	0	105
Δ.Δ.Ελληνίτισης	11	11	5	4	2	0	0	27
Δ.Δ.Καμάρας	59	49	16	23	8	2	10	146
Δ.Δ.Λεπτινίου	3	3	0	2	1	0	0	19
Δ.Δ.Νεοχωρίου Φαλαισίας	21	18	2	5	10	1	3	28
Δ.Δ.Πετρίνας	20	18	8	3	7	0	2	53
Δ.Δ.Ποταμιάς	27	27	6	10	8	3	0	51
Δ.Δ.Ρουτσίου	6	5	1	2	2	0	1	16
Δ.Δ.Σκορτσινού	44	43	16	8	13	6	1	142
Δ.Δ.Σουλαρίου	6	6	1	0	4	1	0	42
Δ.Δ.Τουρκολέκα	58	53	26	19	7	1	5	118
Δ.Δ.Φαλαισίας	23	21	5	8	8	0	2	72
ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ	564	523	141	191	162	29	41	1.475

Από τους απασχολούμενους, το μεγαλύτερο ποσοστό απασχολείται στον δευτερογενή τομέα, ακολουθεί ο τριτογενής τομέας και το μικρότερο ποσοστό απασχολείται στον πρωτογενή τομέα. Αυτό οφείλεται στη γειννίαση και εξάρτηση του Δήμου από το αστικό κέντρο της Μεγαλόπολης. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη καθώς και σε ιδιωτικές και δημόσιες υπηρεσίες της περιοχής.

Στον πρωτογενή τομέα η περιοχή παράγει ελαιόλαδο, καρύδια, κτηνοτροφικές τροφές, κυρίως καλαμπόκι και σιτηρά. Έντονο είναι το στοιχείο της κτηνοτροφίας με την εκτροφή κυρίως αιγοπροβάτων, ενώ δραστηριοποιημένος παρουσιάζεται και ο τομέας της μελισσοκομίας.

Στο Δήμο Φαισσίας λειτουργούν πέντε (5) μεταποιητικές μονάδες (πίνακας 5).

Πίνακας 5: Μεταποιητικές μονάδες που λειτουργούν στο Δήμο Φαισσίας

Εμπορική Επωνυμία – Διακριτός τίτλος	Τοπικό Διαμέρισμα	Επιχειρηματική δραστηριότητα
Καρατζαφέρης Φώτιος	Ποταμιά	Ελαιοτριβείο
Αφοί Γκρίτζαλη Ε.Ε. - «Αρκαδική Μελισσοκομία»	Λεοντάρι	Τυποποίηση μελιού
Σμυρνή Δήμητρα - «Οικολογικό Μονοπάτι ΠΑΝ»	Λεοντάρι	Παρασκευή τυποποίηση μελιού, κρασιού, αρωματικών φυτών.
Μανιάτη Γεωργία - «Στάθης»	Ποταμιά	Εργαστήριο κρέατος αλλαντικά
Αθανασόπουλος Χρήστος	Ποταμιά	Οινοποιείο

Πηγή: Δήμος Φαισσίας

Στο Δήμο λειτουργούν είκοσι (20) οικοδομικές και χωματουργικές επιχειρήσεις. Οι οικοδομικές και χωματουργικές επιχειρήσεις εντάσσονται στην οικοδομική δραστηριότητα που έχει αναπτυχθεί στην περιοχή. Η ανάπτυξη της οικοδομικής δραστηριότητας οφείλεται κυρίως στην ανάπτυξη του τουρισμού, με την έννοια ότι ανακατασκευάζονται οι πατρικές κατοικίες σαν δεύτερη κατοικία του αστικού πληθυσμού με καταγωγή από την περιοχή.

Άλλες επιχειρήσεις που εντάσσονται στις δραστηριότητες του δευτερογενούς τομέα είναι μία βιοτεχνία υαλοχάρτου που εδρεύει στο Καμποχώρι.

Ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει κυρίως εμπορικές επιχειρήσεις. Συνολικά λειτουργούν 40 εμπορικές επιχειρήσεις στο Δήμο Φαισσίας. Πρόκειται κυρίως για καφεενεία – παντοπωλεία αλλά και ταβέρνες, εστιατόρια, καταλύματα. Τα καταλύματα που λειτουργούν (πίνακας 6) στο Δήμο βρίσκονται στο Λεοντάρι στο Τουρκολέκα και στο Δυρράχι.

Πίνακας 6: Ξενοδοχειακές μονάδες και δυναμικότητά τους

Εμπορική Επωνυμία – Διακριτός τίτλος	Δυναμικότητα	Παρατηρήσεις
«Ξενώνας Λεονταρίου» Μπουγιούκος Ηλίας- Μιχολιάς Λεωνίδας	19	Ξενώνας-εστιατόριο
Ξενώνας Τουρκολέκα	7	Ξενώνας-εστιατόριο
Ξενώνας Δυρραχίου	17	Ξενώνας-εστιατόριο
Ξενώνας « Αρχοντικό Ευ - Ιω» Λεοντάρι, Χάγιου Σταυρούλα	7	Ξενώνας

Πηγή: Δήμος Φαλαισίας

Το φυσικό περιβάλλον σε συνδυασμό με τα πολιτιστικά και ιστορικά μνημεία και τις παραδόσεις της είναι στοιχεία που δημιουργούν πλεονέκτημα για την ανάπτυξη κυρίως του ορεινού τουρισμού. Στο πλαίσιο αυτό δημιουργούνται δυνατότητες περιπατητικών – διαδρομών, πεζοπορίες σε μονοπάτια, σε συνδυασμό με την επίσκεψη ιδιαίτερων φυσικών τοπίων και ιστορικών ή άλλων αξιοθέατων.

4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Παιδεία

Σήμερα, ο Δήμος Φαλαισίας διαθέτει ένα (1) Νηπιαγωγείο με 6 μαθητές και ένα (1) Δημοτικό Σχολείο με 22 μαθητές, που λειτουργούν στον οικισμό του Λεονταρίου (πίνακας 7). Όσον αφορά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο και Λύκειο) οι μαθητές που κατοικούν στο Δήμο Φαλαισίας φοιτούν στο Γυμνάσιο και Λύκειο που βρίσκονται στην πόλη της Μεγαλόπολης.

Πίνακας 7: Εκπαιδευτικές Υποδομές

	Νηπιαγωγεία		Δημοτικά Σχολεία			Γυμνάσια		Λύκεια	
Δημοτικό Διαμέρισμα	Αριθμός	Μαθητές	Αριθμός	Μαθητές	Τάξεις που λειτουργούν	Αριθμός	Μαθητές	Αριθμός	Μαθητές
Λεονταρίου	1	6	1	22	6				
ΣΥΝΟΛΟ	1	6	1	22	6	0	0	0	0

Πηγή: Δήμος Φαλαισίας

Αθλητισμός

Στο Δήμο Φαλαισίας δεν υπάρχουν ολοκληρωμένες αθλητικές εγκαταστάσεις. Λειτουργούν δύο γήπεδα ποδοσφαίρου και πέντε γήπεδα ποδοσφαίρου 5Χ5 στους οικισμούς Καμάρας, Δυρραχίου, Σκορτσινού, Ελληνίτσας και Λεπτινίου.

Υγεία και Πρόνοια

Στον τομέα της υγείας και πρόνοιας, οι υποδομές στο Δήμο Φαλαισίας αφορούν σε τρία αγροτικά ιατρεία που λειτουργούν στους οικισμούς Δυρραχίου, Λεονταρίου και Σκορτσινού. Η νοσοκομειακή περίθαλψη παρέχεται από το Κέντρο Υγείας Μεγαλόπολης και το Νοσοκομείο Τρίπολης, ενώ δεν υπάρχουν ιδιωτικές κλινικές ή ιατρεία.

Πολιτισμός

Στο Δήμο δραστηριοποιούνται 9 πολιτιστικοί σύλλογοι. Στους οικισμούς του Σκορτσινού και της Ελληνίτσας λειτουργούν λαογραφικά μουσεία.

Κεντρικές Λειτουργίες – Υπηρεσίες

Οι μόνες υπηρεσίες που λειτουργούν στον Δήμο είναι το Δημαρχείο και Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) στο Λεοντάρι.

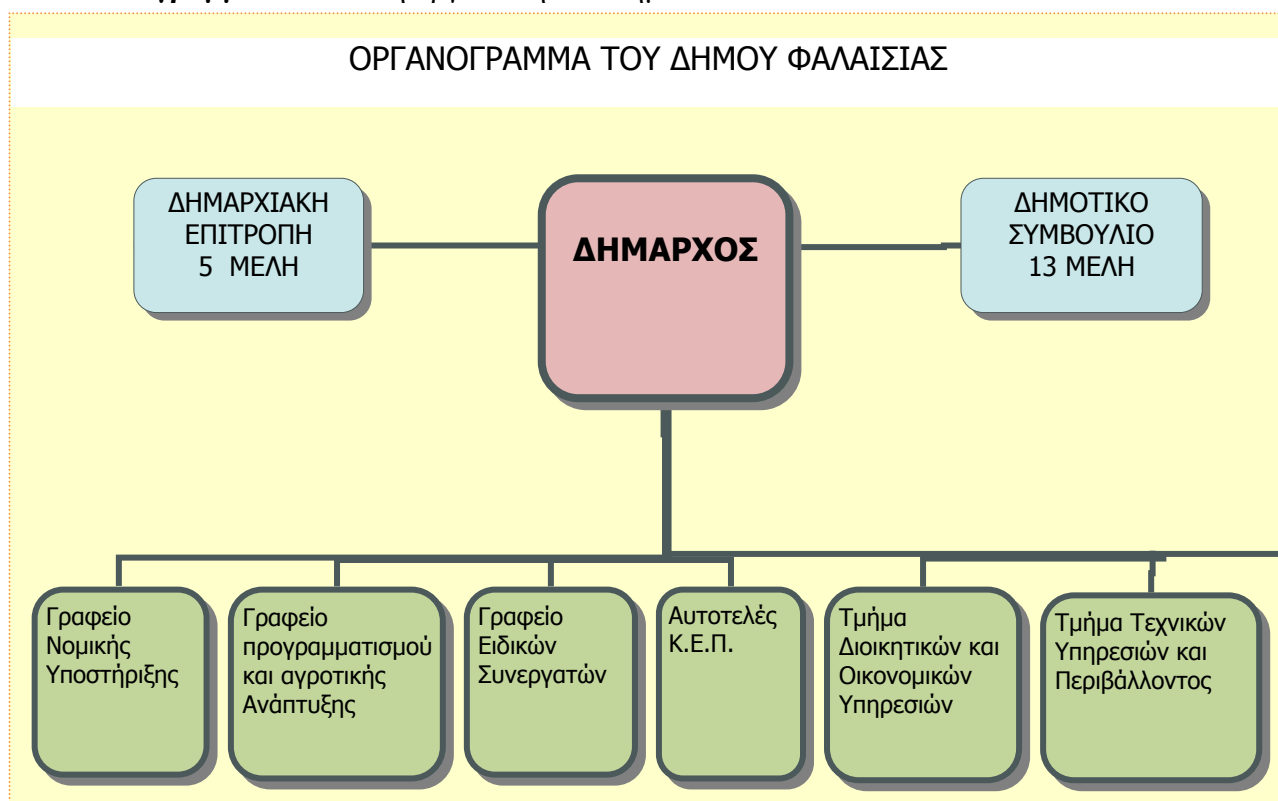
Περιγραφή της Υφιστάμενης Κατάστασης του Δήμου Φαλαισίας ως ΟΤΑ

Οι υπηρεσίες του Δήμου στεγάζονται σε διώροφο κτίριο στον οικισμό του Λεονταρίου. Η διάρθρωση των υπηρεσιών και οι δραστηριότητες του Δήμου κατανέμονται στα κάτωθι Γραφεία/Τμήματα:

1. Γραφείο Νομικής Υποστήριξης
2. Γραφείο Προγραμματισμού και Αγροτικής Ανάπτυξης
3. Γραφείο Ειδικών Συνεργατών
4. Αυτοτελές Γραφείο Κ.Ε.Π.
5. Τμήμα Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών
6. Τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών και Περιβάλλοντος

Ακολουθεί μια διαγραμματική απεικόνιση, οργανόγραμμα, (διάγραμμα 2) της βασικής οργάνωσης του Δήμου και μια συνοπτική αναφορά στις αρμοδιότητες των επιμέρους υπηρεσιών του.

Διάγραμμα 2 : Βασική οργάνωση του Δήμου

5. ΓΕΩΡΓΙΑ – ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Στο Δήμο Φαλαισίας δραστηριοποιούνται 1090 αγροτικές εκμεταλλεύσεις (πίνακας 8) όπου στην πλειοψηφία τους αφορούν σε αμιγώς γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Η εκμετάλλευση μικτής μορφής αποτελεί τον αποδοτικότερο, από οικονομικής άποψης, τρόπο εκμετάλλευσης της γης. Κατά τη διάρκεια του χρόνου η γη χρησιμοποιείται αφενός για την καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων και αφετέρου βόσκεται από τα κτηνοτροφικά ζώα

Πίνακας 8: Παραγωγική κατεύθυνση γεωργικών εκμεταλλεύσεων

α/α	Τοπικό Διαμέρισμα	Μικτές Εκμ/σεις	Γεωργικές Εκμ/σεις	Σύνολο
1	Άκοβος	11	33	44
2	Αναβρυτός	7	50	57
3	Ανεμοδούρι	1	89	90
4	Βελιγοστή	5	29	34
5	Βουτσαρά	3	29	32
6	Γιανναίοι	4	39	43
7	Γραικός	1	7	8
8	Δυρράχι	15	22	37
9	Ελληνίτσα	2	25	27
10	Καμάρα	28	182	210
11	Λεοντάρι	12	77	89
12	Λεπτίνι	0	1	1
13	Νεοχώρι	0	2	2
14	Πετρίνα	8	41	49
15	Ποταμιά	3	54	57
16	Ρούτσι	2	14	16
17	Σκορτσινού	8	79	87
18	Σουλάρι	0	43	43
19	Τουρκολέκα	29	86	115
20	Φαλαισία	6	43	49
	ΣΥΝΟΛΟ	145	945	1090

Πηγή: Δήμος Φαλαισίας

Στην περιοχή του Δήμου Φαλαισίας η κύρια πατροπαράδοτη ασχολία των κατοίκων είναι η κτηνοτροφία. Η κτηνοτροφική παραγωγή προσανατολίζεται στην παραγωγή κρέατος και γαλακτοκομικών προϊόντων.

Ο αριθμός των ζώων που εκτρέφονται κυρίως σε οικογενειακή βάση, αναφέρεται στον παρακάτω πίνακα 9 όπου φαίνεται ότι η αιγοπροβατοτροφία είναι ο κύριος κτηνοτροφικός κλάδος στην περιοχή ενώ έντονα δραστηριοποιείται και ο κλάδος της μελισσοκομίας.

Πίνακας 9. Ζωικό κεφάλαιο (Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

α/α	Τοπικό Διαμέρισμα	Πρόβατα	Αίγες	Βοοειδή	Μελίσσια	Ορνιθοειδή	Κουνέλια	Χοίροι	Ιπποειδή
1	Άκοβος	101	162	0	687	321	2	0	9
2	Αναβρυτός	82	6	0	20	387	8	0	4
3	Ανεμοδούρι	0	0	0	70	135	0	0	1
4	Βελιγοστή	750	305	25	100	415	40	2	1
5	Βουτσαρά	18	6	0	13	210	0	0	1
6	Γιανναίοι	0	6	0	134	280	2	0	1
7	Γραικός	248	203	0	0	60	0	0	0
8	Δυρράχι	5	570	0	60	304	2	0	13
9	Ελληνίτσα	305	892	6	0	85	2	0	0
10	Καμάρα	92	227	0	397	2468	23	12	5
11	Λεοντάρι	168	20	16	1917	1090	10	17	3
12	Λεπτίни	0	5	0	0	100	0	0	0
13	Νεοχώρι	20	10	0	0	130	0	0	3
14	Πετρίνα	403	400	0	740	430	2	7	4
15	Ποταμιά	160	21	0	120	100	12	0	3
16	Ρούτσι	16	0	0	0	15	0	0	0
17	Σκορτσινού	285	54	0	145	487	5	0	5
18	Σουλάρι	3	0	15	20	240	4	0	0
19	Τουρκολέκα	580	1128	6	239	881	24	8	31
20	Φαλαισία	173	244	0	360	598	16	0	7
ΣΥΝΟΛΟ		3409	4259	68	5022	8736	152	46	1

Ο αριθμός και το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων αιγοπροβατοτροφίας στην περιοχή φαίνονται στον πίνακα 10 που ακολουθεί. Το 1/3 περίπου των εκμεταλλεύσεων είναι δυναμικότητας άνω των 50 ζώων και κατέχουν το 88% του συνόλου των ζώων της περιοχής.

Πίνακας 10: Αριθμός και μέγεθος εκμεταλλεύσεων (Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

Μέγεθος εκμετάλλευσης (αριθμός ζώων)	Αριθμός εκμεταλλεύσεων	Σύνολο ζώων
15-50	40	827
51-100	6	387
101-300	5	812
>300	9	5257
ΣΥΝΟΛΟ	60	7283

Στον πίνακα 11 που ακολουθεί καταγράφονται οι κυριότερες καλλιέργειες στην περιοχή. Από τις δενδρώδεις καλλιέργειες κυριαρχεί η ελαιοκαλλιέργεια και ακολουθεί η καλλιέργεια καρδιάς. Σε μικρή έκταση συναντάμε την καλλιέργεια αμπελιών ενώ σε σημαντική έκταση καλλιεργούνται ετήσιες καλλιέργειες κυρίως για την παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων.

Πίνακας 11: Φυτικό κεφάλαιο (Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

α/α	Είδος καλλιέργειας	Στρέμματα	Αριθμός δέντρων
<i>A</i>	<i>Δενδρώδεις καλλιέργειες</i>		
1	Ελιές	12.427	145.784
2	Καρυδιές	1.549	9.686
<i>B</i>	<i>Αμπέλια</i>	329	
<i>Γ</i>	<i>Ετήσιες καλλιέργειες</i>		
1	Βρώμη	927	
2	Κριθάρι	673	
3	Βίκος	665	
4	Αραβόσιτος	633	
5	Σιτάρι	388	
6	Κηπευτικά	115	
7	Τριφύλλια	73	
8	Κουκιά	58	

6. ΖΗΜΙΕΣ ΑΠΟ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ 2007

Οι ζημιές που υπέστη η περιοχή από τις πυρκαγιές του 2007 είναι τεράστιες καθώς καταστράφηκε έκταση 200.000 στρ. περίπου σε συνολική έκταση 274.926 στρ. που καταλαμβάνει ο Δήμος Φαλαισίας (ποσοστό 72,75%). Η ζημιά ήταν ολοκληρωτική για όλες τις καλλιέργειες με σημαντικότερη αυτή της ελιάς που αποτελεί την κύρια καλλιέργεια της περιοχής. Από τα 145.000 ελαιόδεντρα της περιοχής ζημιώθηκαν 133.000 δέντρα (ποσοστό 92%). Στον πίνακα 12 που ακολουθεί φαίνεται ο αριθμός των ζημιωθέντων δέντρων σύμφωνα με τις δηλώσεις των παραγωγών προς τον ΕΛΓΑ.

Πίνακας 12. Ζημιές φυτικού κεφαλαίου πυρκαγιών 2007
(Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

α/α	Τοπικό Διαμέρισμα	Ελιές	Καρυδιές	Συκιές	Λοιπά Οπορωφόρα	Αμπέλι
		Ζημ. Δέντρα	Ζημ. Δέντρα	Ζημ. Δέντρα	Ζημ. Δέντρα	Ζημ. Στρ.
1	Άκοβος	4.818	304	514	857	60
2	Αναβρυτός	11.252	293	201	377	23
3	Αναβρυτός	10.272	85	73	409	11
4	Βελιγοστή	3.545	367	91	683	29
5	Βουτσαρά	5.176	129	16	225	0
6	Γιανναίοι	394	88	20	9	0
7	Γραικού	1.203	34	0	0	2
8	Ελληνίτσα	5.176	441	94	26	19
9	Καμάρα	11.585	1.730	1.314	388	23
10	Λεοντάρι	16.243	417	291	3.708	82
11	Πετρίνα	5.537	130	32	327	10
12	Ποταμιά	8.783	487	233	148	36
13	Ρούτσι	2.200	6	5	43	3
14	Σκορτσινός	13.166	177	39	398	1
15	Σουλάρι	6.992	54	105	328	10
16	Τουρκολέκα	15.164	4.065	8.127	1.451	74
17	Φαλαισία	11.842	454	303	564	23
	ΣΥΝΟΛΟ	133.348	9.261	11.458	9.940	402

Ήδη οι παραγωγοί έχουν ξεκινήσει τη διαδικασία ανασύστασης των ζημιωθέντων δέντρων, όμως φαίνεται ότι ένα μεγάλος αριθμός δέντρων αλλά και γεωργικών εκμεταλλεύσεων θα εγκαταλειφθούν.

Οι πυρκαγιές όμως προκάλεσαν σοβαρές ζημιές και στην κτηνοτροφία και αφορούσαν απώλειες ζώων, ζημιές στις σταβλικές εγκαταστάσεις καθώς και στις βοσκήσιμες εκτάσεις που χρησιμοποιούνταν από τον πληθυσμό των αιγοπροβάτων. Η εύρεση των ζωοτροφών για τα εναπομένοντα ζώα αποτέλεσε το μεγαλύτερο

πρόβλημα μετά τις πυρκαγιές καθώς δεν υπήρξε κανένας προγραμματισμός για την ποιοτική και ποσοτική διατροφή των ζώων. Η αποκατάσταση των στάβλων ήταν πρόχειρη, η αντικατάσταση των ζώων δίχως πρόβλεψη βελτίωσης, η διατροφή ελλιπής με αποτέλεσμα η κτηνοτροφία να βρεθεί σε δυσμενέστερη θέση δίχως κανέναν εκσυγχρονισμό.

Στον πίνακα 13 που ακολουθεί φαίνεται ο αριθμός των ζημιωθέντων ζώων σύμφωνα με τις δηλώσεις των παραγωγών προς τον ΕΛΓΑ. Παρατηρούμε ότι εκτός από τα αιγοπρόβατα σημαντικές ζημιές είχαμε και στα μελίσσια καθώς ο κλάδος της μελισσοκομίας δραστηριοποιείται έντονα στην περιοχή.

Πίνακας 13. Ζημιές ζωικού κεφαλαίου πυρκαγιών 2007
(Πηγή: Δήμος Φαλαισίας)

α/α	Τοπικό Διαμέρισμα	Πρόβατα	Αίγες	Όνοι	Χοίροι	Κότες	Μελίσσια	Κουνέλια
1	Άκοβος	0	40	0	1	0	370	0
2	Αναβρυτός	0	0	0	0	60	0	0
3	Ανεμοδούρι	0	0	0	0	180	82	0
4	Βελιγοστή	10	8	2	0	215	80	220
5	Βουτσαρά	0	0	0	0	0	65	0
6	Γιανναίοι	0	0	0	0	0	84	0
7	Ελληνίτσα	0	60	0	0	10	0	0
8	Λεοντάρι	35	54	8	0	30	2.223	0
9	Πετρίνα	0	0	0	0	30	195	0
10	Ποταμιά	10	9	1	0	25	0	40
11	Σκορτσινός	0	21	0	0	0	122	0
12	Σουλάρι	0	0	0	0	0	20	0
13	Τουρκολέκα	65	842	7	35	35	148	30
14	Φαλαισία	0	0	1	0	0	250	0
	ΣΥΝΟΛΟ	120	1.034	19	36	595	3.639	290

Παρά τις δύσκολες συνθήκες και την δυσμενή θέση της κτηνοτροφίας στην περιοχή οι παραγωγοί διατήρησαν τις εκμεταλλεύσεις τους και παρέμειναν στις εστίες τους αποδεικνύοντας ότι αποτελούν το πιο ζωντανό κομμάτι με την πιο ουσιαστική συμβολή στην διατήρηση της κοινωνικής συνοχής της υπαίθρου.

7. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Στο Δήμο Φαλαισίας εμφανίζονται σοβαρά δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά προβλήματα τα οποία εντοπίζονται κυρίως στην πληθυσμιακή συρρίκνωση, στη γήρανση του πληθυσμού, στην εμφάνιση αυξημένης ανεργίας, στη συρρίκνωση του αγροτικού τομέα, στην έλλειψη επιχειρηματικότητας, με κατεύθυνση στην απασχόληση στις μονάδες της ΔΕΗ ή και σε συναφείς ή συμπληρωματικές προς αυτές δραστηριότητες.

Το φαινόμενο της πληθυσμιακής γήρανσης εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονο στις αγροτικές περιοχές, με αποτέλεσμα το ανθρώπινο δυναμικό που παραδοσιακά ασχολείται στις αγροτικές ασχολίες να εμφανίζεται γηρασμένο και χωρίς δυναμική ανανέωσης των γενεών. Σημαντικό πρόβλημα εντοπίζεται στο γεγονός ότι οι παραγωγικές ηλικίες και κυρίως οι νέοι έχουν αρκετά χαμηλή συμμετοχή στο συνολικό πληθυσμό της περιοχής. Επίσης το ανθρώπινο δυναμικό χαρακτηρίζεται από χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και έλλειψη εξειδίκευσης.

Οι κυριότεροι περιορισμοί ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα είναι ο κατακερματισμός της γεωργικής γης, το μικρό μέγεθος κλήρου, ο χαμηλός βαθμός εκμηχάνισης της γεωργίας που οφείλεται στο προαναφερόμενο χαρακτηριστικό και ο χαμηλός δείκτης άρδευσης με συνέπεια τη μείωση της αποδοτικότητας των αγροτικών καλλιεργειών. Επίσης η εμμονή του αγροτικού εργατικού δυναμικού σε παραδοσιακές καλλιέργειες με χαμηλή παραγωγική αποδοτικότητα και ζήτηση που καθιστά ασύμφορη την ενασχόληση του αγροτικού πληθυσμού με τις συγκεκριμένες καλλιέργειες, καθώς και η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αποθάρρυνση των καλλιεργειών αυτών με μείωση της στήριξης των τιμών τους. Ανασταλτικός παράγοντας αποτελεί το γεγονός ότι το αγροτικό απασχολούμενο δυναμικό είναι μεγάλης ηλικίας, χαμηλής κατά βάση εκπαίδευσης και με πλήρη έλλειψη οργάνωσης σε συλλογικούς φορείς οι οποίοι θα βοηθούσαν την αγροτική ανάπτυξη.

Η φθίνουσα πορεία της φυτικής παραγωγής και των καλλιεργούμενων εκτάσεων καθώς και της ζωικής παραγωγής οφείλεται στη λειτουργία των μονάδων της ΔΕΗ η οποία λειτούργησε ανταγωνιστικά προς την ανάπτυξη της γεωργικής δραστηριότητας καθώς και στην ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε άλλους παραγωγικούς τομείς όπως η μεταποίηση.

Οι μεταποιητικές μονάδες της περιοχής ασχολούνται με τη μεταποίηση πρώτων υλών της περιοχής, κυρίως αγροτικά προϊόντα, με συνέπεια η φθίνουσα τάση της γεωργικής παραγωγής να έχει αρνητικές επιδράσεις στο μικρό μεταποιητικό τομέα της περιοχής. Οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι βιοτεχνίες-οικοτεχνίες οργανωμένες σύμφωνα με το οικογενειακό πρότυπο λειτουργίας με προβλήματα πρόσβασης στην τεχνική υποστήριξη, την τεχνογνωσία και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες για την αξιοποίηση χρηματοδοτικών μέσων και προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο τριτογενής τομέας έχει αναπτυχθεί ελάχιστα διότι η ανάπτυξη του αστικού κέντρου της Μεγαλόπολης και η μικρή απόσταση καλύπτει τις ανάγκες της περιοχής σε υπηρεσίες και δεν επιτρέπει την ανάπτυξη του τομέα αυτού.

8. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Δυνατότητες ανάπτυξης

Ιδιαίτερη σημασία για την περιοχή έχει η κατασκευή του νέου οδικού άξονα Τρίπολης- Καλαμάτας ο οποίος διέρχεται από την περιοχή και θα έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις όπως εξοικονόμηση χρόνου με την συντόμευση του χρόνου διαδρομής για επιβατικές και εμπορικές ροές, ενίσχυση της τουριστικής κίνησης κ.α.

Από τους φυσικούς πόρους δυνατότητες ανάπτυξης παρουσιάζουν οι ορεινοί όγκοι και τα δάση που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων και μορφών εναλλακτικού τουρισμού, με βασικό στόχο την προστασία του φυσικού κάλλους και τον σεβασμό της οικολογικής ισορροπίας.

Ο τομέας των υποδομών έχει σημαντικά περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης με μέτρα και ενέργειες προς τις κατευθύνσεις της βελτίωσης των υποδομών του αγροτικού τομέα, των οδικών υποδομών, της τουριστικής υποδομής, των κοινωνικών και λοιπών τεχνικών υποδομών με στόχο την βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων αλλά και την υποβοήθηση και ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας στη περιοχή.

Στον πρωτογενή τομέα επιβάλλεται πλέον η αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων για επενδύσεις που είτε θα βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα, παραγωγικότητα και εμπορευσιμότητα των προϊόντων είτε θα διευκολύνουν την στροφή της παραγωγής προς προϊόντα με καλές προοπτικές όπως ποιοτική παραγωγή, βιολογικές καλλιέργειες κ.α.

Στο τομέα της μεταποίησης οι προοπτικές ανάπτυξης συνίστανται στην ύπαρξη αγροτικής παραγωγής, κυρίως στην εκμετάλλευση της πρωτογενούς παραγωγής με έμφαση στην τυποποίηση των γεωργικών προϊόντων και στην παραγωγή επώνυμων προϊόντων.

Στον τριτογενή τομέα η περιοχή έχει δυνατότητες για την ανάπτυξη ενός διαφορετικού προτύπου τουρισμού που στηρίζεται στις εναλλακτικές ή ήπιες μορφές τουρισμού. Η περιοχή διαθέτει ανεκμετάλλευτους τουριστικούς πόρους, η αξιοποίηση των οποίων μπορεί να τους μετατρέψει σε πόλους τουριστικής έλξης. Οι τουριστικοί αυτοί πόροι εντοπίζονται στα φυσικά οικοσυστήματα (ορεινά τοπία, δάση, ελατόδασος Ταϋγέτου, πηγές Ευρώτα κλπ) καθώς και στην ποικιλία ιστορικού και μνημειακού πλούτου (βυζαντινά μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί κλπ). Οι ήπιες μορφές τουρισμού είναι εκείνες που σήμερα προωθούνται και ενισχύονται οικονομικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ λειτουργούν συμπληρωματικά με τις πρωτογενείς δραστηριότητες, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές.

Ωστόσο η τουριστική ανάπτυξη απαιτεί βελτίωση της υπάρχουσας τουριστικής υποδομής και δημιουργία νέας στις περιοχές με τουριστικό ενδιαφέρον, προβολή και διαφήμιση των πόρων της περιοχής και κατάλληλα εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Από την ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιοχής των προβλημάτων και των δυνατοτήτων ανάπτυξης προκύπτουν οι γενικοί αναπτυξιακοί στόχοι του Δήμου, η εξειδίκευσή τους σε ειδικούς στόχους και συγκεκριμένα έργα.

Γενικοί αναπτυξιακοί στόχοι

Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Παράλληλα με την εγκατάλειψη της αγροτικής υπαίθρου έχουμε και μείωση των εξυπηρετήσεων σε υποδομές και υπηρεσίες των κατοίκων που απομένουν σε περιοχές όπου υπάρχει εκροή ανθρώπινου δυναμικού. Απαιτείται η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων με την ύπαρξη κατάλληλων υποδομών και υπηρεσιών προκειμένου να υπάρχουν οι προϋποθέσεις παραμονής του νέου και παραγωγικού πληθυσμού.

Αναδιάρθρωση και διεύρυνση της Παραγωγικής βάσης της περιοχής με την ανάπτυξη και την βελτιστοποίηση του αγροτικού τομέα και την ήπια τουριστική ανάπτυξη.

Οι λειτουργίες της ΔΕΗ στη περιοχή δρουν ανταγωνιστικά στην αγροτική και τουριστική δραστηριότητα καθώς και στη τουριστική αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Το εργατικό δυναμικό δεν απασχολείται στον αγροτικό τομέα ή σε άλλες δραστηριότητες αναμένοντας την πρόσληψη του στη ΔΕΗ. Το μοντέλο αυτό έχει φτάσει στα όρια του με κίνδυνο μεγέθυνσης της ανεργίας και συρρίκνωσης της παραγωγικής βάσης. Μόνη διέξοδος η ανάπτυξη δραστηριοτήτων στον αγροτικό τομέα με την δημιουργία και τουριστικών δραστηριοτήτων που δρουν συμπληρωματικά.

Διατήρηση ή και αύξηση της απασχόλησης.

Η αυξημένη ανεργία στη περιοχή καθώς και το μικρό μέγεθος του πρωτογενή τομέα ο οποίος δεν απορροφά εργατικό δυναμικό, δημιουργεί τις προϋποθέσεις εξόδου του άνεργου εργατικού δυναμικού εκτός περιοχής για αναζήτηση απασχόλησης με κίνδυνο μετανάστευσης και επιδείνωση του δείκτη γήρανσης. Απαιτείται αύξηση της απασχόλησης σε νέες δραστηριότητες με κατεύθυνση την πολυδραστηριότητα σε συμπληρωματικές παραγωγικές δράσεις.

Σταδιακή άμβλυνση του βαθμού εξάρτησης της περιοχής από τη λειτουργία των μονάδων της ΔΕΗ.

Η εξάρτηση της περιοχής από την λειτουργία των μονάδων της ΔΕΗ είναι έντονη, ενώ ταυτόχρονα αυτό έχει λειτουργήσει ανασταλτικά στη δημιουργία δραστηριοτήτων στον αγροτικό και τουριστικού τομέα. Απαιτείται σταδιακή απεξάρτηση της οικονομικής ζωής της περιοχής από την λειτουργία των μονάδων της ΔΕΗ η οποία σταδιακά θα μειωθεί μέχρι την πλήρη παύση της.

Ειδικοί αναπτυξιακοί στόχοι:

Εκσυγχρονισμός και βελτιστοποίηση του αγροτικού παραγωγικού προτύπου.

Επειδή ο αγροτικός τομέας παρουσιάζει έντονη φθίνουσα πορεία, με χαμηλές αποδόσεις απαιτείται ο εκσυγχρονισμός των εκμεταλλεύσεων με διαφοροποίηση των προϊόντων προς την κατεύθυνση βελτιωμένης ποιότητας, παραγωγή επώνυμων προϊόντων ποιότητας, μερική αναδιάρθρωση καλλιεργειών (εκπόνηση μελέτης), εγγειοβελτιωτικά έργα, βελτίωση και μεγέθυνση της μελισσοκομίας, ορθολογική εκμετάλλευση και αξιοποίηση του δασικού πλούτου με ενεργοποίηση του νέου εργατικού δυναμικού.

Ανάδειξη, προστασία και τουριστική αξιοποίηση των φυσικών και τουριστικών πόρων της περιοχής.

Στη περιοχή υπάρχει σημαντικός πλούτος φυσικών, ιστορικών και πολιτιστικών πόρων, εφόσον αυτοί αναδειχθούν και αξιοποιηθούν κατάλληλα θα δημιουργηθεί ένα δίκτυο τουριστικών πόρων το οποίο μπορεί να λειτουργήσει σαν ένας σημαντικός παραγωγικός συντελεστής.

Δημιουργία ήπιων τουριστικών υποδομών και ανάπτυξη τουριστικών υπηρεσιών.

Για μια ήπια εναλλακτική τουριστική ανάπτυξη στη περιοχή είναι αναγκαία η δημιουργία τουριστικών υποδομών και η ανάπτυξη τουριστικών υπηρεσιών, σε συνδυασμό με την ανάδειξη, προστασία και τουριστική αξιοποίηση των φυσικών και ιστορικών πόρων της Περιοχής. Οι υποδομές αναφέρονται σε τουριστικά καταλύματα μικρής κλίμακας, υποδομές σίτισης και παροχή άλλων εξυπηρετήσεων. Ο στόχος αυτός προϋποθέτει ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση και ενίσχυση των κατοίκων της περιοχής για ανάληψη επενδυτικών δραστηριοτήτων.

Βελτίωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου και ειδικότερα εργατικού δυναμικού της περιοχής.

Για την ανάληψη οποιασδήποτε αναπτυξιακής διαδικασίας προϋπόθεση είναι η ύπαρξη του αναγκαίου κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού. Για την αναδιάρθρωση και διεύρυνση των παραγωγικών δραστηριοτήτων απαιτείται αναβάθμιση και βελτίωση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής με έντονες δράσεις πληροφόρησης, ενημέρωσης και κατάρτισης. Απαιτείται κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα λειτουργήσει υποστηρικτικά στους τοπικούς φορείς (Δήμο), σχεδιάζοντας, προγραμματίζοντας, παρακολουθώντας και αξιολογώντας από κοινού τις δράσεις που απαιτούνται για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων, ενώ παράλληλα θα κινητοποιήσει και θα υποστηρίξει το ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής.

Η αξιοποίηση - ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσω προγραμμάτων ευαισθητοποίησης, πληροφόρησης και κατάρτισης αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της περιοχής.

B. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΔΡΑΣΗΣ

1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Μετά την πλήρη καταστροφή των καλλιεργειών στη περιοχή του Δήμου Φαλαισίας, από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού 2007 και τις πλημμύρες του φθινοπώρου που ακολούθησε, γεννήθηκε η ανάγκη και άρχισε η αναζήτηση για ενασχόληση των παραγωγών με νέες εναλλακτικές καινοτόμες αγροτικές δραστηριότητες. Στην περιοχή η κύρια καλλιέργεια είναι αυτή της ελιάς και σε μακρότερη έκταση της καρδιάς. Η ζημιά που υπέστησαν τα δέντρα είναι ολοκληρωτική και οι διαδικασίες ανασύστασης θα μας δώσουν δέντρα σε πλήρη παραγωγή ύστερα από δέκα περίπου χρόνια.

Έτσι η απασχόληση των παραγωγών με νέες δραστηριότητες που θα αποδώσουν ικανοποιητικό εισόδημα σε άμεσο χρονικό διάστημα είναι επιτακτική. Στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης της αγροτικής δραστηριότητας σε μια ορεινή μειονεκτική περιοχή θεωρούμε ότι η καλλιέργεια αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών μπορεί να αποτελέσει ένα συμπληρωματικό εισόδημα που μπορεί να γίνει και κύριο.

Κύριος σκοπός είναι η απασχόληση των παραγωγών της περιοχής ιδίως των νέων, με την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών. Τα αρωματικά φαρμακευτικά φυτά χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα, στη μαγειρική, στην φαρμακοβιομηχανία, στην βιομηχανία καλλυντικών, στην αρωματοποιία, στην παραγωγή αιθέριων ελαίων κ.α. Τα συναντούμε αυτοφυή σε ολόκληρη τη χώρα αλλά τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί η καλλιέργεια αρκετών αρωματικών φυτών καθώς μπορούν να αποτελέσουν μια εναλλακτική δυναμική καλλιέργεια. Ο κλάδος εμφανίζει σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης σε περιοχές όπως ο Δήμος Φαλαισίας που είναι ορεινές εδαφικά φτωχές περιοχές οι οποίες δεν τυγχάνουν ακόμα εντατικής εκμετάλλευσης και οι οποίες εμφανίζουν καταλληλότητα για την καλλιέργεια των Α/Φ φυτών.

Επίσης η δράση θα συμβάλλει στην ανάδειξη και προστασία της ενδημικής χλωρίδας του όρους Ταϋγέτου εντός της οποίας οροθετείται η περιοχή του Δήμου Φαλαισίας και η οποία συμπεριλαμβάνει ορισμένα από τα σπουδαιότερα (από άποψη εμπορικής καλλιέργειας) Α/Φ φυτά της Ελλάδας. Η πρακτική της συλλογής των Α/Φ είναι συνηθισμένη σε πολλές χώρες της Μεσογείου και έχει οδηγήσει στη μείωση ή

και την ολική εξάλειψη πληθυσμών αυτοφυών φυτών με δραματικά αρνητικές επιπτώσεις στη γενετική παραλλακτικότητα. Στα πλαίσια αυτά θα δημιουργηθεί θεματικό πάρκο διατήρησης και ανάδειξης της αυτοφυούς χλωρίδας αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών του όρους Ταϋγέτου.

2. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η δράση περιλαμβάνει την καλλιέργεια και παραγωγή Α/Φ από μια ομάδα δέκα παραγωγών. Οι εδαφοκλιματικές συνθήκες της περιοχής ευνοούν την ανάπτυξη των αρωματικών φυτών καθώς τα περισσότερα αρωματικά φυτά είναι προσαρμοσμένα σε ξηροθερμικές συνθήκες και ανθεκτικά στη μειωμένη εδαφική και ατμοσφαιρική υγρασία. Πιστεύεται μάλιστα, ότι οι ξηροθερμικές αυτές συνθήκες, ευνοούν την παραγωγή αιθέριου ελαίου σε μεγαλύτερες ποσότητες, το οποίο επιπλέον είναι συχνά και καλύτερης ποιότητας.

Η καλλιέργεια των Α/Φ φυτών δεν παρουσιάζει μεγάλο κόστος εφοδίων (κεφαλαίου), καθώς συνήθως οι απαιτήσεις των συγκεκριμένων φυτικών ειδών σε λίπανση, άρδευση και πολλαπλασιαστικό υλικό είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο των ανταγωνιστικών καλλιεργειών, όπως φυτών μεγάλης καλλιέργειας, κηπευτικών, κ.ά. ενώ σημαντικό είναι το κόστος της ζιζανιοκτονίας και της εργασίας.

Η καλλιέργεια Α/Φ φυτών μπορεί να είναι πολύ πιο αποδοτική από ότι άλλων ανταγωνιστικών καλλιεργειών, όπως ελαιόλαδου, και αμπέλου, οι οποίες πραγματοποιούνται παραδοσιακά στο Δήμο Φαλαισίας.

Στην περιοχή του Δήμου Φαλαισίας μετά από εντοπισμό που έχει γίνει έχουν βρεθεί τα παρακάτω φυτά (πίνακας 14):

Πίνακας 14: Αρωματικά φυτά Δήμου Φαλαισίας

α/α	Ημερομηνία συλλογής	Ονομασία φυτού	Γεωγραφικό Μήκος	Γεωγραφικό Πλάτος	Υψόμετρο (m)	Απόδοση σε αιθέριο έλαιο (%)
1	15/7/2009	Βαλσαμόχορτο	22,2504	37,2100	1070	
2	7/11/2009	Είδη τριφυλλιών	339568	4119453	730	
3	15/7/2009	Θρούμπι	22,1361	37,3086	469	5
4	15/7/2009	Θρούμπι				5,5
5	15/7/2009	Θυμάρι	22,1669	37,3172	475	3,75
6	15/7/2009	Θυμάρι			560	4,2
7	15/7/2009	Θυμάρι	22,1361	37,3086	469	4,5
8	15/7/2009	Θυμάρι	341642	4116071	921	3,9
9	4/1/2010	Θυμάρι				
10	12/8/2009	Λαδανιά (Κίστος)	330195	4123903	702	
11	4/1/2010	Μαντζουράνα	341547	4132218	520	
12	14/8/2009	Μελισσόχορτο	342930	4116580	1163	
13	15/7/2009	Μέντα Ταϋγέτου	22,255	37,2086	1080	
14	15/7/2009	Ρίγανη	22,1586	37,3199	507	6,5
15	15/7/2009	Ρίγανη	22,1669	37,3172	475	7,2
16	15/7/2009	Ρίγανη	22,1363	37,3084	428	8,1
17	15/7/2009	Ρίγανη	22,2794	37,6454	1400	7
18	12/8/2009	Τεύκριο	326730	4124401	463	
19	15/7/2009	Τσάι σιδερίτης	22,2794	37,6454	1402	
20	15/7/2009	Φασκόμηλο	335713	4130022	657	
21	15/7/2009	Φλισκούνη	22,1545	37,3224	523	3,8

Τα Α/Φ που έχουν επιλεγεί για να δημιουργήσουμε τη μητρική φυτεία είναι:

- ❖ η ρίγανη (*Origanum vulgare*, *O. onites*) (εικ.2),
- ❖ το θυμάρι (*Thymus vulgaris*) (εικ.3),
- ❖ το θρούμπι (*Satureja thymbra*) (εικ.4)
- ❖ το μελισσόχορτο (*Melissa officinalis*), (εικ.5)
- ❖ η μαντζουράνα (*Origanum majorana*) (εικ.6)
- ❖ το υπέρικο (*Hypericum perforatum*) (εικ.7)

Εικ. 2 Ρίγανη (*Origanum vulgare*, *O. onites*)

Εικ. 3 Θυμάρι (*Thymus vulgaris*)

Εικ. 4 Θρούμπι (*Satureja thymbra*)

Εικ. 5 Μελισσόχορτο (*Melissa officinalis*)

Εικ. 6 Μαντζουράνα (*Origanum majorana*)

Εικ. 7 Υπέρικο (*Hypericum perforatum*)

Μεγάλο επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα διάφορα είδη τριφυλλιών τα οποία θεωρούνται φαρμακευτικά φυτά λόγω ότι είναι πλούσια σε αντιοξειδωτικές ουσίες και φυτοορμόνες. Αφού γίνει η ταυτοποίηση των ειδών που έχουν βρεθεί σε αφθονία σε συγκεκριμένη περιοχή του Δήμου θα επιλεγούν κάποια από αυτά για εγκατάσταση στη μητρική φυτεία.

Γ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΑΣΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Αντικείμενο της δράσης αποτελεί:

- ❖ Η μελέτη της τοπικής χλωρίδας με επιτόπια έρευνα και συστηματικό προσδιορισμό (χαρτογράφηση μέσω της αποτύπωσης της ακριβούς θέσης συλλογής των φυτών, των εδαφολογικών και κλιματικών δεδομένων των περιοχών προέλευσης των φυσικών πληθυσμών)
- ❖ Ταυτοποίηση των ειδών αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών.
- ❖ Επιλογή των καλλιεργούμενων ειδών ανάλογα με το συγκριτικό πλεονέκτημα με βάση την χημική ανάλυση, την εμπορική δυνατότητα και την ανάγκη διατήρησης της τοπικής χλωρίδας
- ❖ Προετοιμασία του αγρού (εδαφολογική ανάλυση, άροση καταπολέμηση ζιζανίων κλπ)
- ❖ Συλλογή επιλεγμένων αρωματικών βιοτύπων από τις θέσεις που έχουν εντοπιστεί.
- ❖ Εγκατάσταση των επιλεγμένων φυτών σε δοκιμαστικό αγρό 4 στρεμμάτων ιδιοκτησίας του Δήμου Φαλαισίας, που θα αποτελέσει πηγή φυτογενετικού υλικού για την παραγωγή φυτών που θα διανεμηθούν για την επέκταση της καλλιέργειας στην ευρύτερη ζώνη του Δήμου.
- ❖ Παρακολούθηση και φροντίδα της φυτείας έως την συγκομιδή και αξιολόγηση των φυσικοχημικών ιδιοτήτων των παραγομένων προϊόντων
- ❖ Ποιοτική και ποσοτική σύγκριση των φυσικοχημικών χαρακτηριστικών των παραγόμενων προϊόντων από τους φυσικούς πληθυσμούς και την εκτατική καλλιέργεια των ειδών. Συλλογή πολλαπλασιαστικού υλικού (σπέρματα, ριζώματα, κόνδυλοι).

- ❖ Η προσφορά τεχνικής πληροφόρησης στους παραγωγούς (εγκατάσταση φυτείας, καλλιεργητικές τεχνικές κλπ.)
- ❖ Διάθεση του παραγόμενου πολλαπλασιαστικού υλικού στους παραγωγούς και εγκατάσταση των φυτειών
- ❖ Ανάλυση αγοράς και προώθηση του προϊόντος
- ❖ Η δυνατότητα επενδύσεων στη συντήρηση, μεταποίηση, συσκευασία και τυποποίηση προϊόντων Α/Φ φυτών

2. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Μέχρι σήμερα έχει γίνει μελέτη της τοπικής χλωρίδας της περιοχής και ήδη έχουν επιλεγεί τα είδη των Α/Φ που θα χρησιμοποιηθούν για την εγκατάσταση του δοκιμαστικού αγρού. Παράλληλα ο Δήμος διέθεσε μια έκταση 4 στρεμμάτων, που βρίσκεται στην είσοδο του Λεονταρίου. Η έκταση αυτή καθαρίστηκε από τα καμμένα δέντρα που υπήρχαν και σχηματίστηκαν οι αναβαθμίδες που είχαν καταστραφεί. Η προετοιμασία του εδάφους θα γίνει λίγες μέρες πριν την φύτευση των φυτών. Η διάρκεια των φάσεων υλοποίησης της δράσης φαίνεται στον πίνακα 15 που ακολουθεί.

Πίνακας 15: Διάρκεια των φάσεων υλοποίησης της δράσης

Μήνες/ Πακέτα Εργασιών	ΦΕΒ 2010	ΜΑΡ 2010	ΑΠΡ 2010	ΜΑΪ 2010	ΙΟΥΝ 2010	ΙΟΥΛ 2010	ΜΑΡ 2011	ΑΠΡ 2011	ΜΑΪ 2011	ΙΟΥΝ 2011	ΙΟΥΛ 2011	ΑΥΓ 2011
ΠΕ1												
ΠΕ2												
ΠΕ3												
ΠΕ4												
ΠΕ5												
ΠΕ6												
ΠΕ7												

ΠΕ1: Συλλογή επιλεγμένων αρωματικών βιοτύπων

ΠΕ2: Εγκατάσταση των επιλεγμένων φυτών

ΠΕ3: Η προσφορά τεχνικής πληροφόρησης στους παραγωγούς

ΠΕ4: Καλλιεργητικές φροντίδες της φυτείας

ΠΕ5: Ποιοτική και ποσοτική σύγκριση των φυσικοχημικών χαρακτηριστικών των παραγόμενων προϊόντων

ΠΕ6: Ανάλυση αγοράς και προώθηση του προϊόντος

ΠΕ7: Διάθεση του παραγόμενου πολλαπλασιαστικού υλικού

Δ. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

1. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Ο Δήμος Φαλαισίας έχει υπογράψει προγραμματική σύμβαση με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών για την τεχνική υποστήριξη για την υλοποίηση της δράσης.

2. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οικονομικά στοιχεία της καλλιέργειας α/φ φυτών, τα οποία προέκυψαν από την ανάπτυξη ενός επιχειρηματικού σχεδίου δομημένου από στοιχεία δοκιμαστικής φυτείας α/φ φυτών στη νήσο Ικαρία, όπου εκπονήθηκε πρόγραμμα αξιοποίησης της α/φ χλωρίδας. (Ημερίδα ΓΕΩΤ.Ε.Ε., Παράρτημα Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς με τίτλο: «Αρωματικά και Φαρμακευτικά φυτά. Δυναμική και Προοπτικές», Πάτρα 19/2/2010). Στην ανάπτυξη του σχεδίου συνέβαλε το Εργαστήριο Γεωργίας, καθώς και το Εργαστήριο Διοίκησης (Management) Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων του Γ.Π.Α. (Αν. Καθηγητής Κ. Τσιμπούκας). Οι πίνακες που ακολουθούν αφορούν καλλιέργεια ρίγανης με απόδοση 120 κιλα/στρ ξηρά δρόγη και 4,5% αιθέριο έλαιο. Ο πίνακας 16 αφορά σε εκμετάλλευση με παραγωγική κατεύθυνση το αιθέριο λάδι και ο πίνακας 17 αφορά σε εκμετάλλευση με παραγωγική κατεύθυνση την ξηρά δρόγη.

Πίνακας 16: Οικονομικά αποτελέσματα καλλιέργειας αρωματικών φυτών παραγωγικής κατεύθυνσης αιθέριου ελαίου.

Οικονομικό αποτέλεσμα	Τύπος υπολογισμού	Ποσό
Ακαθάριστη πρόσοδος	<i>[Συν. Αξία Πωλήσεων+Συν. Επιδοτήσεις]</i>	2.880,00 €
Καθαρό κέρδος	<i>[Ακαθ. Προς.-Συν. Παραγ. Δαπανών]</i>	931,53 €
Ακαθάριστο κέρδος	<i>[Ακαθ. Προς.-Συν. Μετ.Δαπάνες Παραγ.]</i>	2.104,23 €
Γεωργικό εισόδημα παραγωγού	<i>[Ακαθ. Προς.-Συν. Εμφαν.Δαπάνες Παραγ.]</i>	1.267,49 €
Καθαρή πρόσοδος ή πρόσοδος κεφαλαίου	<i>[Καθ. Κέρδος+Τόκοι+Ενοίκια]</i>	1.267,49 €
Αποδοτικότητα κεφαλαίου(%)	<i>[Καθ. Προσοδος/Μ.Ε.Κ.]</i>	17%
Πρόσοδος καθαρής περιουσίας	<i>[Καθ. Προσοδος-(Τόκοι ξένου κεφ.+Ενοικ. Ξένης γής)]</i>	1.267,49 €
Αποδοτικότητα ιδίου κεφαλαίου	<i>[Προσοδ. Καθ. Περ./Μ.Ε.Κ. ιδίου κεφ]</i>	17%
Έγγειος ρόσος	<i>[Καθ. Κέρδος+Ενοικ. Εδάφους]</i>	951,53 €
Πρόσοδος εργασίας	<i>[Καθ. Κέρδος+Αμοιβ. Εργασίας]</i>	1.289,41 €

Πίνακας 17: Οικονομικά αποτελέσματα καλλιέργειας αρωματικών φυτών παραγωγικής κατεύθυνσης ξηράς δρόγης.

Οικονομικό αποτέλεσμα	Τύπος υπολογισμού	Ποσό
Ακαθάριστη πρόσοδος	<i>[Συν. Αξία Πωλήσεων+Συν. Επιδοτήσεις]</i>	3.750,00 €
Καθαρό κέρδος	<i>[Ακαθ. Προς.-Συν. Παραγ. Δαπανών]</i>	2.313,14 €
Ακαθάριστο κέρδος	<i>[Ακαθ. Προς.-Συν. Μετ.Δαπάνες Παραγ.]</i>	3.028,22 €
Γεωργικό εισόδημα παραγωγού	<i>[Ακαθ. Προς.-Συν. Εμφαν.Δαπάνες Παραγ.]</i>	2.538,29 €
Καθαρή πρόσοδος ή πρόσοδος κεφαλαίου	<i>[Καθ. Κέρδος+Τόκοι+Ενοίκια]</i>	2.538,29 €
Αποδοτικότητα κεφαλαίου(%)	<i>[Καθ. Προσοδος/Μ.Ε.Κ.]</i>	52%
Πρόσοδος καθαρής περιουσίας	<i>[Καθ. Προσοδος-(Τόκοι ξένου κεφ.+Ενοικ. Ξένης γής)]</i>	2.538,29 €
Αποδοτικότητα ιδίου κεφαλαίου	<i>[Προσοδ. Καθ. Περ./Μ.Ε.Κ. ιδίου κεφ]</i>	52%
Έγγειος πρόσοδος	<i>[Καθ. Κέρδος+Ενοικ. Εδάφους]</i>	2.333,14 €
Πρόσοδος εργασίας	<i>[Καθ. Κέρδος+Αμοιβ. Εργασίας]</i>	2.619,89 €

Παρατηρούμε ότι το καθαρό κέρδος καθώς και η αποδοτικότητα του κεφαλαίου είναι αυξημένα στην περίπτωση της ξηράς δρόγης σε σχέση με το αιθέριο έλαιο και αυτό διότι στην περίπτωση του αιθέριου ελαίου απαιτούνται αυξημένες επενδύσεις.

ΠΟΣΟΤΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΩΦΕΛΕΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οικονομικά στοιχεία από καλλιέργειες Α/Φ φυτών, αυτοφυή είδη των οποίων εντοπίστηκαν στο Δήμο Φαλαισίας και προτείνονται για δημιουργία φυτειών.

Στον **Πίνακα 18** παρουσιάζονται τα Α/Φ φυτά σε σχέση με τη διάρκεια της φυτείας τους, την στρεμματική τους απόδοση (Kg/στρέμμα) και την ακαθάριστη πρόσοδο για έναν παραγωγό λαμβάνοντας υπόψη την τιμή πώλησης του φυτικού υλικού ως ξηρή δρόγη.

Πίνακας 18. Οικονομικά στοιχεία αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών.
(Η Ακαθάριστη Πρόσοδος έχει υπολογιστεί ενδεικτικά με βάση την τιμή πώλησης της ξηρής δρόγης)

ΦΥΤΟ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΥΤΕΙΑΣ	ΑΠΟΔΟΣΗ (ΜΑΖΑ)	ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΔΡΟΓΗΣ (€/Kg)	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΟΔΟΣ (€/στρ.)
Ρίγανη (<i>Origanum vulgare</i>)	8 έτη	Ξηρή δρόγη (τριμμένη) Μ.Ο.300 kg/στρ.	6,5-8	1.950-2.400
Θυμάρι (<i>Thymus vulgaris</i>)	6-7 έτη	Ξηρή δρόγη 200-300 kg/στρ. Μ.Ο.250 kg/στρ.	6,5-8	1.625-2.000
Θρούμπι (<i>Satureja thymbra</i>)	6-7 έτη	Ξηρή δρόγη Μ.Ο.250 kg/στρ.	12,0*	3.000
Μελισσόχορτο (<i>Melissa officinalis</i>)	5-7 έτη	Ξηρή δρόγη 450-550 kg/στρ. Μ.Ο.500 kg/στρ.	8,0	4.000
Υπέρικο (<i>Hypericum perforatum</i>)	6-7 έτη	Ξηρή δρόγη Μ.Ο.120 kg/στρ.	11*	1.320

*Τιμή πώλησης αυτοφυούς

Στην ευρύτερη αγορά είναι δυνατόν να υπάρχουν διαφορετικές τιμές πώλησης της ξηρής δρόγης ανάλογα με τη χώρα προέλευσης, αν πρόκειται για πιστοποιημένο βιολογικό προϊόν και αν αποτελεί προϊόν καλλιέργειας ή συλλογής.

Στον **Πίνακα 19** παρουσιάζονται οι τιμές πώλησης ξηρής δρόγης εξωτερικού που προέρχεται από πιστοποιημένη βιολογική καλλιέργεια και οι τιμές για εγχώριο προϊόν που προέρχεται από ελεγχόμενη συλλογή πιστοποιημένη ως βιολογική.

Πίνακας 19. Ενδεικτική τιμή πώλησης ξηρής δρόγης προέλευσης εξωτερικού από πιστοποιημένη βιολογική καλλιέργεια.

ΕΙΔΟΣ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	ΤΙΜΗ (€/Kg)
Ρίγανη	Καλλιέργεια εξωτερικού	8,4
Φασκόμηλο	Καλλιέργεια εξωτερικού	7,0
Φασκόμηλο	Εγχώρια συλλογή	7,0
Θυμάρι	Εγχώρια συλλογή	11,2
Μελισσόχορτο	Καλλιέργεια εξωτερικού	11,2
Τσάι του βουνού	Καλλιέργεια εξωτερικού	19,5
Φλησκούνι	Καλλιέργεια εξωτερικού	12,6
Φλησκούνι	Εγχώρια συλλογή	14,0

Στον **Πίνακα 20** παρουσιάζεται η ακαθάριστη πρόσδοδος για έναν παραγωγό λαμβάνοντας υπόψη την στρεμματική απόδοση του είδους και την απόδοσή του σε αιθέριο έλαιο.

Πίνακας 20. Οικονομικά στοιχεία για καλλιεργούμενα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά.
Η Ακαθάριστη Πρόσοδος έχει υπολογιστεί ενδεικτικά με βάση την απόδοση του φυτού σε αιθέριο έλαιο και με βάση την τιμή χονδρικής του πώλησης για ποσότητα 500 ml.

ΦΥΤΟ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΥΤΕΙΑΣ	ΑΠΟΔΟΣΗ (ΜΑΖΑ) kg/στρ.	ΑΠΟΔΟΣΗ (ΕΛΑΙΟ) Λίτρα/στρ.	ΤΙΜΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗΣ* (€/500mL αιθερίου ελαίου)	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΟΔΟΣ (€/στρ.)	
					Min.	Max.
Ρίγανη (<i>Origanum vulgare</i>)	8 έτη	Ξηρή δρόγη (τριμμένη) M.O.300	3,0-8,0% ξ.δ. ή 9 – 24	126,67	2.280	6.080
Θυμάρι (<i>Thymus vulgaris</i>)	6-7 έτη	Ξηρή δρόγη 200-300 kg/στρ. M.O.250	1-3,5% ξ.δ. ή 2,5-8,7	110,52	553	1.923
Θρούμπι (<i>Satureja thymbra</i>)	6-7 έτη	Ξηρή δρόγη M.O.250 [#]	3,0-6,4% ξ.δ. ή 7,5-16	110,52 [#]	1.658	3.537
Μελισσόχορτο (<i>Melissa officinalis</i>)	5-7 έτη	Ξηρή δρόγη 450-600 kg/στρ. M.O.525	0,15-0,3% ξ.δ. ή 0,78-1,6	2.660	4.150	8.512
Μαντζουράνα (<i>Origanum majorana</i>)	5-6 έτη	Νωπά στελέχη 600-700 M.O.650 Ξηρή δρόγη M.O.300	2,5-4,4 %ξ.δ. ή 7,5-13,2	164,54	2.468	4.344

* Στις τιμές δε συμπεριλαμβάνεται Φ.Π.Α.

** min τιμή 3% όταν χρησιμοποιείται όλο το φυτό - max τιμή 8% όταν χρησιμοποιείται μόνο φύλλο και άνθος

[#] Κατ'εκτίμηση με βάση τις αντίστοιχες τιμές για θυμάρι

Γενικά, όπως προκύπτει από τα παραπάνω η Ακαθάριστη Πρόσοδος του Παραγωγού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος Α/Φ φυτού που θα καλλιεργηθεί. Το ετήσιο κόστος μιας φυτείας Α/Φ φυτών μπορεί να περιλαμβάνει ενοίκιο εδάφους, πολλαπλασιαστικό υλικό και καλλιεργητικές φροντίδες (σκαλίσματα, ποτίσματα, λίπανση). Η εγκατάσταση μιας νέας φυτείας προϋποθέτει έξοδα για την προετοιμασία του εδάφους πριν τη φύτευση και για την αγορά φυταρίων (π.χ. 3.000 φυτά/στρ. επί 20 λεπτά/φυτό, σύνολο 600 €/στρ.). Η πρώτη χρονιά δεν επιφέρει έσοδα. Η δεύτερη χρονιά επιφέρει έσοδα ενώ παράλληλα το ετήσιο κόστος αφορά μόνο τα σκαλίσματα και τη συγκομιδή. Στην περίπτωση φυτείας με ρίγανη και τσάι του βουνού αυτό το κόστος ανέρχεται κατά μέσο όρο τα 130 €/στρ. Συμπερασματικά, η μεγάλη διάρκεια των φυτειών Α/Φ φυτών αποτελεί πλεονέκτημα για την καλλιέργειά τους, δεδομένου ότι τα καθαρά έσοδα για έναν παραγωγό έρχονται από την δεύτερη καλλιεργητική χρονιά με ταυτόχρονο περιορισμό των εξόδων.

ΣΤ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ (ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ)

Η επιτυχημένη πιλοτική εφαρμογή της καλλιέργειας αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών θα έχει θετικές επιδράσεις:

- ☞ Απασχόληση και άλλων παραγωγών με την καλλιέργεια Α/Φ φυτών.
- ☞ Συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή ύστερα από τις καταστροφικές πυρκαγιές, συμβάλλοντας στην κοινωνική συνοχή και την τοπική οικονομία της περιοχής βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων.
- ☞ Δημιουργία επενδύσεων στην συντήρηση, μεταποίηση, τυποποίηση και εμπορία των Α/Φ φυτών.
- ☞ Δημιουργία θεματικού βοτανικού πάρκου
- ☞ Δυνατότητα ανάπτυξης παράλληλων ή συμπληρωματικών δραστηριοτήτων, όπως αγροτουρισμός κ.α.
- ☞ Ενίσχυση της μελισσοκομίας καθώς αρκετά αρωματικά φυτά είναι μελισσοκομικά.

Z. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

- ❖ Τεχνική υποστήριξη και ενημέρωση των παραγωγών
- ❖ Απόκτηση εμπειρίας και γνώσης των παραγωγών για την καλλιέργεια Α/Φ φυτών
- ❖ Διαθέσιμο πολλαπλασιαστικό υλικό για τους παραγωγούς
- ❖ Δυνατότητα μηχανοποίησης της καλλιέργειας
- ❖ Τυποποίηση μεταποίηση των Α/Φ φυτών
- ❖ Οργάνωση των παραγωγών σε ομάδα
- ❖ Πρόσβαση στην αγορά

Η. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

- Μέτρα Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης «Αλέξανδρος Μπαλτατζής» 2007-2013 (ΠΑΑ).
- Επιχειρησιακά Προγράμματα των Κοινών Οργανώσεων Αγορών των διαφόρων Τομέων και Προϊόντων.
- Από τα Κίνητρα του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/2004 (Εθνική Χρηματοδότηση)

Θ. ΠΡΟΟΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

Έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα οι παρακάτω δράσεις:

- ✓ Ημερίδα ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων παραγωγών από τους καθηγητές Γ. Οικονόμου και Ι. Χατζηγεωργίου (εικ. 8)
- ✓ Δειγματοληψία 15 ειδών αρωματικών φυτών από διάφορες περιοχές του Δήμου. (εικ. 9,10,11)
- ✓ Χημική ανάλυση και ταυτοποίηση μέρος των Α/Φ φυτών της δειγματοληψίας
- ✓ Επιλογή των Α/Φ φυτών που θα καλλιεργηθούν στον δοκιμαστικό αγρό
- ✓ Προετοιμασία του δοκιμαστικού αγρού (εικ. 12)
- ✓ Συλλογή στελεχών αυτοφυών Α/Φ φυτών για την φύτευση του δοκιμαστικού αγρού (εικ. 13)

Εικ. 8 Ημερίδα ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων παραγωγών από τους καθηγητές Γ. Οικονόμου και Ι. Χατζηγεωργίου

Εικ. 9 Δειγματοληψία αρωματικών φυτών από διάφορες περιοχές του Δήμου

Εικ. 10 Δειγματοληψία αρωματικών φυτών από διάφορες περιοχές του Δήμου

Εικ. 11 Δειγματοληψία αρωματικών φυτών από διάφορες περιοχές του Δήμου

Εικ. 12 Προετοιμασία του δοκιμαστικού αγρού

Εικ. 13 Συλλογή στελεχών αυτοφυών Α/Φ φυτών για την φύτευση του δοκιμαστικού αγρού

I. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Βρισκόμαστε σε μια συγκυρία θεσμικών αλλαγών με το σχέδιο Καλλικράτης που προωθεί ριζικές αλλαγές στον αυτοδιοικητικό χάρτη της χώρας. Η νέα αρχιτεκτονική περιλαμβάνει ριζικές δομικές αλλαγές σε όλες τις βαθμίδες και μέχρι τέλος του χρόνου καταργούνται δύο στους τρεις δήμους. Υπό αυτές τις συνθήκες δεν ξέρουμε κατά πόσο θα είναι εφικτή η τεχνική υποστήριξη και η επίβλεψη της δράσης από το δήμο (εκτέλεση καλλιεργητικών εργασιών, συντονισμός και στήριξη των παραγωγών).

Ο Συντονισμός και η οργάνωση σε Ομάδα Παραγωγών (δυσκολία συνεργασίας των παραγωγών, δυσκολία εκπλήρωσης προϋποθέσεων σύστασης ομάδας παραγωγών).

Απαιτούνται τρία έτη για την πλήρη ανάπτυξη της μητρικής φυτείας σε πλήρους απόδοσης.